

Samfundsfag: Når strengen taler

I denne fagspecifikke lærervejledning finder du bud på før- og eftermateriale til forløbet *Når strengen taler* specifikt rettet mod faget Samfundsfag, men mange af øvelserne egner sig også til et tværfagligt (projekt)arbejde med Billedkunst og Dansk.

Lærervejledningen er udarbejdet med det formål at styrke og konsolidere elevernes læring ved at skabe sammenhæng mellem undervisningen på skolen både før og efter undervisningen på museet. Lærervejledningen indeholder konkrete forslag til øvelser, kildepakker og baggrundsmateriale. Du kan vælge det ud, der passer til det forløb og de elevforudsætninger, du arbejder med.

Rigtig god fornøjelse!

Skoletjenesten på Arbejdermuseet

Før *Når strengen taler* – forslag til forberedelse

Samfundsfagligt uretfærdigheds- eller håbealfabet

Klaus Albrechtsen arbejder ud fra en opfattelse af, at "verden kunne være så fantastisk, men i stedet er den så uretfærdig." I denne forståelse ligger både et håb, men og en grundopfattelse af uretfærdighed.

I kan i klassen lave et alfabet, der udtrykker både uretfærdighed og håb eller begge dele. Hver elev tildeles et bogstav og skal finde noget i verden, der skildrer enten uretfærdighed og/eller et håb, som de finder vigtigt. Afslut øvelsen med at hænge jeres fælles uretfærdigheds- eller håbealfabet op i klassen. I kan med fordele lave argumenterende tekster til *uretfærdigheds- eller håbealfabetet*, så eleverne kan argumentere for deres valg af uretfærdighed og/eller håb.

Associationsøvelse

Print [Associationsøvelsen](#) ud og lad eleverne udfylde arkene med henholdsvis *uretfærdighed* og *håb*. Lad dem dele deres associationer med en makker og afslut i plenum med en diskussion af elevernes forskellige forståelser og associationer.

Gem jeres definitioner og vend eventuelt tilbage til dem senere og afslutningsvist i forløbet, så I kan se, om eleverne har ændret mening, er blevet klogere, vil nuancere eller tilføje noget.

Kropsligt spekter over det gode liv

Klaus Albrechtsen sagde, at han "tegner indigneret på fremtidens vegne". Lad eleverne i par definere, hvad det gode liv for dem er. Lad dem dele deres refleksioner på post-its som sættes på tavlen og med udgangspunkt i deres fælles refleksioner, kan I lave et fysisk spekter, hvor det gode liv er i den ene ende af lokalet, og det dårlige liv er i den anden ende.

- Hvor ville eleverne placere sig på dette spekter i forhold til deres eget liv?
- Hvad skulle der til for, at de kunne bevæge sig længere hen mod det gode liv på spektret?

Ved at kropsliggøre øvelsen, kan I snakke om, hvad der står mellem dem og det gode liv og hvilke muligheder, de har for at handle, så de kan få skabt mulighederne for det gode liv.

Hvor på kroppen sidder uretfærdigheden og håbet?

Print [Hvor på kroppen sidder...?](#) ud til eleverne, og lad dem placere *uretfærdighed* og/eller *håb*, der på kroppen, hvor de synes, at begreberne skal placeres. Lad dem i par dele deres placering og deres begrundelse for hvorfor, de har placeret det, der hvor de har.

Karikatur- og satiretegninger

Klaus Albrechtsen betegner sig selv som bladtegninger, men mange af hans tegninger bevæger sig inden for feltet karikatur og satire. Lad eleverne besvare [Associationsøvelsen](#) med henholdsvis *karikatur* og *satire*, og lad dem derefter dele deres svar med en makker. I plenum kan I herefter diskutere, hvad forskellen er og hvorfor:

- **Karikatur:** Forstærkede udtryk. Overdrevent. Ekstremt. Fantasifuldt.
- **Satire:** Udtryk, der tager moralsk stilling til verden. Politisk satire. Social satire.

Analyser eventuelt [denne kildepakke](#) og se, om I kan definere, om det er karikatur- eller satiretegninger, og lad eleverne prøve kræfter med at tegne satire og karikatur.

Efter Når strengen taler – forslag til videre arbejde

Associationsøvelsen

Hvis I har lavet *Associationsøvelsen* som forberedelse til forløbet, kan I med fordel gentage øvelsen for at synlig- og bevidstgøre eleverne om deres udvidede forståelse ved en sammenligning af den indledende og afsluttende øvelse.

Print [Associationsøvelsen](#) ud og lad eleverne udfylde arkene med henholdsvis *uretfærdighed* og *håb*

Fremtiden for bladtegningerne + memekulturen

Færre og færre læser avis, og vi bliver mere og mere digitale, så hvad er fremtiden for bladtegningerne der ifølge Klaus Rifbjerg, *giver ilt til vores blod* med deres blæk(2000).

Læs Klaus [Rifbjergs digt fra åbningen af Museet for Danske Bladtegnere](#) med eleverne og lad eleverne reflektere over, hvilke kreative og visuelle medier, der kan formidle det samme, som bladtegningerne med deres satire og karikaturer.

Mange af eleverne vil måske vende memekulturen. Her kan du lade eleverne lave deres egne memes:

- <https://makeameme.org>
- <https://imgflip.com/memegenerator>

Hvis I vil dykke dybere ned i historien og kulturen omkring memes, kan I se disse to TED-talks: [The power of Memes](#) og [Memes and Temes](#) og/eller læse denne [artikel](#) fra ungdomsmediet Sein.

Spørgsmål som I kan diskutere er:

- Hvad gør det ved vores kommunikation, at vi sætter simple budskaber sammen med billeder?
- Hvorfor kunne man forestille sig, at memes er fremtidens bladtegninger? Hvad siger det om vores tid?
- Er memes let tilgængelige?
- Hvad kræver det at afkode et meme?

Byt streger ud/tegn det modsatte

Når man tegner satire, overdriver man sine tegninger for at få budskabet igennem. Men hvad hvis man skal tegne det modsatte budskab? Hvad ville man så skulle tegne?

Lad eleverne finde en tegning i [kildepakken her](#) og lad dem tegne det modsatte.

I kan efterfølgende have en diskussion af, hvad eleverne gjorde og hvorfor.

Magtskildring og -kritik gennem tiden

Satiren og karikaturen kan gøre opmærksom på magten og magtmisbrug, lige som den kan kritisere. Men hvordan er magt(kritikken) blevet skildret gennem tiden? I kan dykke ned i [denne kildepakke](#), hvor I finder magtskildringer og -kritikker gennem tiden.

Lad eleverne i grupper analysere:

- Hvordan magten præsenteres, og hvorfor den præsenteres på den måde?
- Hvem har bestilt det arbejde? Og hvorfor?
- Hvad har formålet med billedet/tegningen/maleriet været?
- Hvem leverer det eventuelt en kritik af?

Lad eventuelt eleverne selv gå på opdagelse på Google eller på [SMK Open](#) for at finde andre magtskildringer og -kritikker.

Ytringsret og -pligt

Satiretegningen kan gennem den skarpe streg og overdrivelse komme til at ryste, chokere og såre. Men hvor går grænsen mellem ytringsret og -pligt?

- Hvornår har man en pligt til at ytre sig? Hvorfor?
- Hvornår (mis)bruger man sin ret? Hvorfor?
- Hvem har magten i forhold til ytringer og hvem har ikke? Hvorfor?
- Kan man lave en skarp grænse mellem henholdsvis ytringsret og -pligt? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvis I vil arbejde videre med ytringsret og -pligt, kan I arbejde med [Danmarkshistoriens tema om Muhammedkrisen](#), hvor der er kildepakker og en bred

introduktion. I kan også lytte til DR's podcastserie [Bakspejl](#), som i fire afsnit beskriver forløbet op til, under og efter.

Uretfærdighedstematikker i projektarbejde

Lav et (tvær)fagligt projekt med overemnet *uretfærdighed*, og lad eleverne dykke ned i en selvvalgt problemstilling under *uretfærdighed*. Afslut projektforsøbet med kreative fremlæggelser. I kan finde inspiration i disse gode råd til [kreative elevprodukter](#).

Fokuspunkter, der kan stilladsere eleverne, kunne være:

- Hvad kendetegner uretfærdigheden?
- Hvor kommer uretfærdigheden/problematikken fra?
- Hvad er løsningerne?
- Struktur – institution – individ?